

zaterdag

17.10.2015

20.00 Concertzaal

19.15 Inleiding door

Francis Maes

Nationaal Orkest van België & Mischa Maisky

Spaanse vuurgloed

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Biografieën

Sedert zijn ontstaan in 1936 verdedigt het Nationaal Orkest van België (BE) met veel overgave zowel de gevestigde waarden als de ontdekkingen van de symfonische muziek. Het NOB heeft een gerespecteerde, internationale reputatie en begeleidde in het verleden met solisten als Hélène Grimaud, Vadim Repin of Gidon Kremer, of met operasterren als Roberto Alagna, Jonas Kaufmann, Rolando Villazon, Anna Netrebko of Juan Diego Flórez. Ook betekent het orkest elk jaar een springplank voor solisten dankzij zijn medewerking aan de Koningin Elisabethwedstrijd. Op internationaal vlak versterkt het orkest zijn reputatie onder meer door opnames onder het label Fuga Libera.

Dirigent Andrey Boreyko (RU) is sinds 2012 de muzikaal directeur van het Nationaal Orkest van België. Hij kan beroep doen op een rijke ervaring dankzij zijn samenwerking met gerenommeerde orkesten in Europa en de VS. Hij gaat steevast op zoek naar een transparant en zinderend klankbeeld. Door zijn streven naar een expressief en verfijnd orkestspel en zijn gevoel voor een originele programmakeuze spreekt hij een ruim publiek aan. Boreyko is een veel gevraagde gastdirigent in de VS, maar ook in Europa leidde hij verschillende toporkesten waaronder de Berliner Philharmoniker en het Gewandhausorchester Leipzig.

Stercellist Mischa Maisky (LV) is een graag geziene solist met een indrukwekkend palmares. Na enkele bewogen studie jaren in de Sovjet-Unie, bij onder andere Rostropovich in Moskou, verhuisde hij naar Israël waarna zijn solocarrière een vlucht nam. Samen met pianiste Martha Argerich vormde hij jarenlang een duo en maakte hij veel cd-opnames, waaronder de complete Beethoven-sonates. Rostropovich omschreef Maisky's cellospel als "een combinatie van poëzie en uitzonderlijke finesse met veel temperament en een briljante techniek".

Uitvoerders en programma

Nationaal Orkest van België: orkest

Andrey Boreyko: dirigent

Mischa Maisky: cello

Diederik Suys: altviool

—

Maurice Ravel (1875-1937)

Le tombeau de Couperin (1919)

- Prélude. Vif
- Forlane. Allegretto
- Menuet. Allegro moderato
- Rigaudon. Assez vif

Manuel De Falla (1876-1946)

El amor brujo (Suite) (1915)

- Introducción y escena
- En la cueva - La noche
- El aparecido
- Danza del terror
- El círculo mágico
- A media noche, Los sortilegios, Romance del pescador
- Danza ritual del fuego
- Escena
- Pantomima
- Danza y canción del juego de amor
- Final, El toque de campanas (Campanas del amanecer)

- pauze -

Richard Strauss (1864-1949)

Don Quixote, opus 35 (1897)

- Introduktion: Mäßiges Zeitmaß – Don Quichotte verliert über der Lektüre der Ritterromane seinen Verstand und beschließt, selbst fahrender Ritter zu werden
- Thema. Mäßig – Don Quichotte, der Ritter von der traurigen Gestalt
- Maggiore – Sancho Pansa
- Variation I: Gemächlich – Abenteuer an den Windmühlen
- Variation II: Kriegerisch – Der siegreiche Kampf gegen das Heer des großen Kaisers Alifanfaron
- Variation III: Mäßiges Zeitmaß – Gespräch zwischen Ritter und Knappen
- Variation IV: Etwas breiter – Unglückliches Abenteuer mit einer Prozession von Büßern
- Variation V: Sehr langsam – Die Waffenwache
- Variation VI: Schnell – Begegnung mit Dulzinea
- Variation VII: Ein wenig ruhiger als vorher – Der Ritt durch die Luft
- Variation VIII: Gemächlich – Die unglückliche Fahrt auf dem venezianischen Nachen
- Variation IX: Schnell und stürmisch – Kampf gegen vermeintliche Zauberer
- Variation X: Viel breiter – Zweikampf mit dem Ritter vom blanken Mond
- Finale: Sehr ruhig – Wieder zur Besinnung gekommen

Zonden en zuiverheid

Maurice Ravel, *Le tombeau de Couperin*

De briljante stijl van *Le tombeau de Couperin* doet niet meteen vermoeden welke ernstige motivatie er achter het stuk schuilging. Ravel schreef het als een zesdelige suite voor piano van 1914 tot 1917. De kleurrijke orkestversie dateert uit 1919. De term *tombeau* slaat op een grafsteen of een grafdicht. Het was ook een muzikaal genre sedert de renaissance, met een hoogtepunt bij de Franse klavecinsten van de 17e eeuw. Ravels muzikale grafdicht was echter niet zozeer een hulde aan de grote Franse meester uit de titel, als een in memoriam aan zeven vrienden die hij in de oorlog had verloren. *Le tombeau de Couperin* is Ravels oorlogscompositie, waarin hij subtiel reageert op de gruwel rondom hem.

Waarom dan een grafdicht voor Couperin, als Ravel hulde wilde brengen aan zijn naaste gesneuvelde vrienden? De reden ligt in Ravels subtiel protest tegen de dominante nationalistische ideeën die de oorlog rechtvaardigden. Tegenover het rechtse nationalisme dat de Franse politiek en culturele klasse domineerde, stelde hij de linkse waarden van de republiek. Terwijl de dominante politiek zweerde bij een beperkt beeld van de Franse natie, verdedigde Ravel het republikeinse Frankrijk als een inclusieve maatschappij, die openstond voor culturele verschillen. In zijn oeuvre vinden we die gedachte terug in de inclusie van niet-Europese vormen en genres. *Le tombeau de Couperin* moeten we ook begrijpen als een pleidooi om de Franse cultuur ruimer te definiëren dan het officiële Parijs het deed. Couperin behoorde nog niet tot de canon van de erkende Franse grootmeesters. Ravel kwam op het idee door een artikel van Jules Ecorcheville, die ook in de oorlog

was omgekomen. Met een referentie aan Couperin gaf Ravel een tegenwicht voor de gangbare cultus van Rameau en het officiële classicisme. In de orkestversie van 1919 beperkte Ravel de suite tot vier delen, zonder de *Fugue en Toccata*.

Richard Strauss, *Don Quixote*, opus 35

Richard Strauss componeerde *Don Quixote* in 1897. Het werk behoort tot zijn tweede cyclus van symfonische gedichten, waaronder *Till Eulenspiegel*, *Also sprach Zarathustra* en *Ein Heldenleben*. De werken uit de tweede groep zijn groter van vorm en gewaagder in hun muzikale uitbeeldingen dan de eerste, zoals *Don Juan* en *Tod und Verklärung*.

De ondertitel van *Don Quixote* luidt *Fantastische Variationen über ein Thema ritterlichen Charakters für grosses Orchester*. De term fantastisch is niet toevallig en verwijst naar de *Symphonie Fantastique* van Hector Berlioz. Strauss komt er voor uit dat hij de programmatische esthetiek van Berlioz wil verder zetten. Een andere verwijzing naar Berlioz is het gebruik van solo-instrumenten om de protagonisten te karakteriseren. Zoals Berlioz in *Harold en Italie* het hoofdpersonage laat vertolken door de altviool, vertrouwt Strauss het portret van Don Quixote toe aan de cello en Sancho Panza aan de altviool.

Strauss ging voluit voor muziek die illustreerde en parodieerde. Het onderwerp van de roman van Cervantes leende zich uitstekend voor dat doel. Strauss kon kiezen uit een overvloed aan mogelijke scènes, die hij virtuoos in muziek kon schilderen. Parodie en karikatuur zijn eigen aan het personage van de krankzinnige dolende ridder. Vanaf het moment waarop de cello

de Don introduceert, hoor je dat hij ze niet meer op een rij heeft. De achtergrond van de compositie ligt in Strauss afkeer van de idealistische visie op muziek die toen gemeengoed was. In het spoor van Wagner en Schopenhauer werd aan muziek een metafysische betekenis toegedicht. In de dominante opvatting kon muziek de zichtbare werkelijkheid niet afbeelden. Ze gaf wel een idee van metafysische essentie achter de verschijnselen. In het spoor van zijn lectuur van Friedrich Nietzsche nam Strauss afstand van deze vorm van muzikaal idealisme. *Don Quixote* was een statement. Enerzijds ging Strauss bewust verder op de programmatische weg die Berlioz had getoond. Anderzijds verliet hij in *Don Quixote* elke referentie aan de traditionele klassieke vormen. In zijn vroegere symfonische gedichten ging Strauss altijd uit van een creatieve dialoog met bestaande vormstructuren. *Don Quixote* volgt geen vastgelegd vormschema meer en is volledig geënt op de schildering van elke individuele gebeurtenis. De referentie naar de variatievorm is slechts schijnbaar. De thema's van de Don en Sancho Panza worden niet echt gevarieerd. Ze blijven stabiel, maar verschijnen telkens in een andere omgeving. Toegepast op de roman betekent dit dat de personages zichzelf blijven, maar telkens in nieuwe situaties en avonturen terecht komen.

Ook inhoudelijk staat de roman van Cervantes voor een afwijzing van elk idealisme. De Don is immers een karikatuur van de idealist die elke voeling met de realiteit kwijt is.

Manuel de Falla, *El amor brujo*

Het ballet *El amor brujo* ('de liefde als tovenaar') van De Falla is vooral bekend

door de versie die de componist in 1924-25 schreef voor een productie in Parijs. Het werk is echter vroeger ontstaan in de vorm van een *gitaneria*, een zigeunerspel, voor flamencozangeres, acteurs en klein orkest. De zangeres was Pastora Imperio, een zigeunerin uit Sevilla, die de Falla zelfs ideeën had geleverd om tot een authentieke zigeunerstijl te komen. Het libretto was van Gregorio Martínez Sierra en ging over een zigeunervrouw die belaagd wordt door de geest van haar overleden man. Pas wanneer ze beseft dat hij haar ontrouw was, weet ze zich van hem te bevrijden.

De première vond plaats in het Teatro Lara in Madrid op 15 april 1915. De productie was geen succes, omdat het publiek van Madrid niet gewoon was aan een menselijke en sympathieke voorstelling van zigeuners. Zoals in de rest van Europa werden zigeuners in de regel geportretteerd als exotische maar negatieve personages. Een voorstelling die een zigeunervrouw tekent als een sterk en positief personage was nieuw. Op dat moment paste een dergelijke voorstelling nog niet in het nationale imago dat de Spaanse burgerij cultiveerde.

De Falla kreeg ook kritiek voor de Franse invloeden in zijn stijl. Hij had daar bewust voor gekozen, om de invloed van Wagner op afstand te houden. De Falla kwam zwaar onder vuur als nationaal componist. Een invloedrijke criticus stelde dat 'je geen Spaanse muziek kan schrijven door te denken aan Debussy en Ravel'.

Francis Maes

Twee vrienden: Manuel de Falla en Maurice Ravel

Het was de Spaanse in Parijs verblijvende pianist Ricardo Viñes, bevriend met Debussy en Ravel, die de Falla bij Ravel introduceerde. In de zomer van 1907 reisde de Falla van Madrid naar Parijs voor in principe een kort verblijf dat echter uitliep tot het uitbreken van W.O. I in 1914. In 1905 had de jonge Manuel de Falla met zijn opera *La vida breve* in Madrid de eerste prijs gewonnen in een nationale compositiewedstrijd georganiseerd door de Real Academia de Bellas Artes. Er was een opvoering voorzien maar het Madrileens Koninklijke Theater wou het werk enkel uitvoeren indien de tekst in het Italiaans werd vertaald! Pas acht jaar later, op 1 april 1913, zal deze opera in een gereviseerde versie in première gaan in het gemeentelijk casino van Nice. Blijkbaar miskend in eigen land vertrok de Falla naar Parijs, in de eerste plaats om er Debussy en Paul Dukas te ontmoeten. Het waren ongetwijfeld de raadgevingen van Dukas die hem ertoe aanzetten zijn opera te herzien. Ricardo Viñes leerde de Falla niet alleen de stad Parijs kennen maar bracht hem ook in contact met heel wat Franse en Spaanse in Parijs verblijvende musici. Ravel ontmoette hij voor het eerst toen deze samen met Viñes de originele versie voor vierhandig klavier van zijn *Rapsodie espagnole* doornam. Het was meteen het begin van een vriendschap die zou stand houden tot het overlijden van Ravel, zoals blijkt uit hun weinige brieven die vooral dateren vanaf 1914 toen de Falla terugkeerde naar Madrid. Van de ongeveer 1500 brieven die Ravel schreef zijn er slechts weinig met collega's musici. "We hebben er geen behoefte aan elkaar te schrijven, we zien elkaar meer dan genoeg", verklaarde hij ooit in een interview. Volgende fragmenten uit hun schaarse correspondentie van na de Falla's vertrek, getuigen echter van een diepe bekommernis voor elkaar.

Op 6 november 1914 schreef de Falla vanuit Madrid: "Goede vriend, ik schrijf u opnieuw in de hoop nieuws van U te ontvangen, dat ik zo goed als mogelijk wens in deze treurige tijden (...). Ik heb het niet nodig U te zeggen dat mijn gedachten altijd in Frankrijk verwijlen, Frankrijk waarvan ik zoveel hou en dat ik zo erkentelijk ben. Ik denk aan zovele goede vrienden die, zoals jij, zo goed voor mij waren. Ik zit nu volop in de repetities voor *La vida breve* waarvan de première in Madrid binnen enkele dagen in het Teatro de la Zarzuela zal plaatsvinden. Ze zal, eindelijk ! in het Spaans in Spanje gezongen worden. Dat lijkt me heel grappig (...).

Toen de Falla's moeder zwaar ziek werd en kort voor zijn aankomst uit Londen, waar hij verbleef voor de première van *El sombrero de tres picos*, overleed, schreef Ravel hem (fragment): "Mijn goede vriend, (...) Van Stravinsky vernam ik het vreselijk ongeluk dat U dwong voortijdig te verlaten . (...) Ik ben de medelevende brief, die ik zo laat beantwoordde, die U mij in gelijkaardige omstandigheden zond, niet vergeten. Het is iets vreselijks dat ons overkomen is, mijn goede vriend. Vanaf dat moment is het leven veranderd. (...) Probeer sterker te zijn dan ik, goede vriend. Ik wens het U van ganser harte, en zend U mijn aller diepste gevoelens van medeleven. Maurice Ravel" (19 september 1919).

Johan Huys

Nationaal Orkest van België

concertmeester
Marc Degraeuwe

eerste viool
Sophie Causanschi
Isabelle Chardon
Sarah Guiguet
Maria Elena Boila
Françoise Gilliquet
Akika Hayakawa
Isabelle Liagre
Ariane Plumerel
Claudine Schott
Ara Simonian
Serge Stons
Dirk Van de Moortel
Yolande Van Puyenbroeck

tweede viool
Filip Suys
Marie-Daniëlle Turner
Sophie Demoulin
Isabelle Deschamps
Hartwig D'Haene
Pierre Hanquin
Ana Spanu
Geneviève Ernould
Pablo Ases Urena
Si Li
Gayane Grigoryan
Veronique Burstin

altviool
Diederik Suys
Mihoko Kusama
Marc Sabbah
Dmitri Ryabinin
Sophie Destivelle
Katelijne Onsia
Peter Pieters
Marinella Serban
Silvia Tentori
Montalto
Edouard Thise
Patrice Van Netelbosch
Ian Psegodski

cello
Olsi Leka
Tine Muylle
Lesya Demkovich
Philippe Lefin
Uros Nastic
Taras Zanchak
François Mourey
Xi Shin
Ines Suarez Lopez

contrabas
Robertino Mihai
Svetoslav Dimitriev
Sergej Gorlenko
Ludo Joly
Gergana Terziyska
Dan Ishimoto
Miguel Meulders

fluit
Baudoin Giaux
Laurence Dubar
Jérémie Fèvre
Denis Pierre Gustin

piccolo
Laurence Dubar
Jérémie Fèvre

hobo
Dimitri Baeteman
Martine Buyens
Bram Nolf

althobo
Bram Nolf

klarinet
Jean Michel Charlier
Julien Beneteau
Massimo Ricci

basklarinet
Julien Beneteau

fagot
Luc Loubry
Bob Permentier
Bert Helsen
Filip Neyens

hoorn
Anthony Devriendt
Katrien Vintioen
Jan Van Duffel
Bernard Wasnaire
Quinten Degelaen
Bart Indevuyt

trompet
Leo Wouters
Jean-Luc Limbourg
Ward Opsteyn
Davy Taccogna

trombone
Luc De Vleeschhouwer
Bruno De Busschere
Guido Liveyns

bastrombone
Philippe Bourin

tuba
Jozef Matthesen
Claude Monaux

slagwerk
Guy Delbrouck
Katia Godart
Nico Schoeters
Luc D'Hondt
Koen Maes

harp
Annie Lavoisier

piano
Dino Anglani

In de kijker

Carolyn Sampson © Marco Borggreve

vr 23.10.15 / 20.00 / Concertzaal
**Orchestre des Champs-Élysées & Collegium
Vocale Gent / Schumanns blik op het paradijs**

Een oriëntaals sprookje over een gevallen engel, waarin Schumanns liefde voor literatuur, zijn vertelkunst als liedcomponist, zijn talent als orkestrator en de betoverende klankwereld van de romantische opera samenkomen. De integere energie van Philippe Herreweghe en zijn Orchestre des Champs-Élysées geeft de partituur de diepte die ze nodig heeft.

Martyn Brabbins © Chris Christodoulou

vr 27.11.15 / 20.00 / Concertzaal
**deFilharmonie & Brussels Jazz Orchestra /
Dansmuziek tussen klassiek en jazz**

Nobel, sentimenteel, meeslepend, maar ook onontkoombaar en noodlottig: de wals als allegorie voor het moderne tijdperk. Ravels nobele, sentimentele walsen lijken op elk moment te kunnen doorslaan in een niet te stoppen draaikolk: glanzend aan de buitenkant, een gapend graf aan de binnenkant.

DRANKBONNEN

Om u nog beter te bedienen, betaalt u voortaan met drankbonnen aan de pauzebars. U kan deze drankbonnen voor de voorstelling of tijdens de pauze aanschaffen aan de verkoopbalies in de Inkomhal en op de Foyers. Ook in het Concertgebouwcafé kan u met deze bonnen betalen.

BESTEL UW TICKETS NU OP

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT
BRUGGE 34

Praat na de voorstelling gezellig na in het Concertgebouwcafé of vertel ons wat u ervan vond op Facebook of Twitter (@concertgebouwbr).

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket.
www.concertgebouw.be/servies.

DeMorgen.

Knack

Klara

FOCUS | WTV